

Monumentnummer*: 510469

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 20 januari 1999
Kadaster deel/nr 82685/13

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Oudeschoot	Heerenveen	Fryslân

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Knijpe	E			2823
Knijpe	E			3201
Knijpe	B			5198
Knijpe	E			263
Knijpe	E			244
Knijpe	E			247

Omschrijving**

Inleiding

De geschiedenis van de BOS-, PARK- en TUINAANLEG nabij de Julia Jan Wouters Stichting hangt nauw samen met de voormalige buitenplaats Veenwijk ter plaatse. Bij de tuin behoort ook een gietijzeren ZONNEWIJZER als tuinornament. Omwille van de duidelijkheid maakt bijgevoegde kaart deel uit van de beschrijving.

De echtelieden Fokke Bienema en Tetje Epkes Roos lieten de buitenplaats in 1763 ter plaatse van een boerderij bouwen en tevens voorzien van bossen en van een formele tuinaanleg uit omstreeks 1798, waarvan enkele elementen nog herkenbaar zijn: de berg (toponiem: Woutersbergje) en de daartoe leidende rechte vaart (grand canal) die daar in een vijver uitmondde en de lindelaan in de voortuin. In 1807 werd het smalle perceel door aankopen aan de oostzijde van de slingerende gracht uitgebreid. In hetzelfde jaar werd het concept van de formele tuin direct rondom het buiten vervangen door één van een tuinaanleg in landschapsstijl dat zich uitstrekte over de uitbreiding waarmee het een geheel vormde. De ontwerper ervan is niet bekend. In 1845 werd de buitenplaats Veenwijk en een deel van de bijbehorende terreinen gekocht door Jan Wouters, die door verdere aankoop in 1849 zijn bezit kon vergroten. Na het overlijden van zijn dochter en laatste eigenaresse van de buitenplaats, Julia Hartsinck-Wouters, werd de buitenplaats in 1901

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

grotendeels geamoveerd en vervangen door de kern van het huidige hoofdgebouw van het complex. Voor de begrenzing van de beschermenswaardige parkaanleg is gekozen voor een aaneengesloten gebied met inachtneming van het historische padenbeloop en de beplanting. Daaronder vallen: de aanleg met solitairen direct rondom het hoofdgebouw inclusief die welke in het aangrenzende perceel staan; de open weide achter het hoofdgebouw, de zogenaamde Woutersberg, de parkachtige aanleg achter het hoofdgebouw naar de Woutersberg; de rabatten met bosaanplant en solitairen rondom de grafheuvel, de grafheuvel, de eikenlaan (na 1864), de beukenlaan en het perceel stobbehout aan de zuidwestzijde. Daarnaast komen voor bescherming in aanmerking de greppels en waterpartijen binnen het gebied: de gedeeltelijke omgrachting, het kanaal en de vijver bij de Woutersberg, de ringvormige gracht rond de grafheuvel en de kronkelende gracht aan de oostelijke begrenzing. Percelen met jongere aanplant (meest den en larix) en een gewijzigd padenbeloop binnen het gebied zijn voor de bescherming van rijkswege van ondergeschikt belang. De aanleg van de voortuin bleef sedert 1901 in grote trekken ongewijzigd en wordt sedert 1990 hersteld. De gietijzeren zonnewijzer met Neo-Renaissance motieven staat in de voortuin van de Julia Jan Woutersstichting. Het tuin-ornament stond er reeds in 1903, maar het is onbekend wanneer of het in de tuin is geplaatst. Op grond van de stijl is een datering in het laatste kwart van de 19de eeuw of rond 1900 mogelijk. In de formele tuin direct achter het huis is in 1990 een symmetrische rozentuin aangelegd; deze en de parkeerplaats vallen buiten de bescherming van rijkswege.

Omschrijving

De kunstmatig opgeworpen heuvel ligt precies in het verlengde van het hoofdgebouw van de Julia Jan Wouters Stichting. Het bergje biedt uitzicht op het hoofdgebouw over het weiland. Naar de heuvel leidt een rechte sloot (een 'grand canal'), thans gedeeltelijk gedempt, die aan de voet van de heuvel in een vijver uitmondt. Aan de zuidelijke rand van het weiland is een dwarsvaart die oostelijk slingerend aftakt in zuidelijke richting om aan te sluiten op de zuidelijke gracht. De tuinaanleg direct rondom het buiten is gerealiseerd in de trant van de landschapsstijl. De aanleg bestaat onder meer uit een padenbeloop met grind, door een bollend gazon met enkele bloemperken, terwijl in de zuidoosthoek het terrein langzaam oploopt.

Voor het huis staat een zonnewijzer op een gebogen driepoot, bestaande uit drie segmenten: voet, tussenlid met plateau en knop en de eigenlijke zonnewijzer. Aan de oost- en westzijde van de voortuin staan hoog opgaande linden, in de tuin staan onder andere rode beuken en langs de oprijlaan eiken. Het terrein wordt optisch gescheiden van het gazon rond de voormalige tuinmanswoning door ondermeer rhododendrons.

In het bos op verspreide plaatsen zeer oude bomen en landschappelijke elementen als rabatten met bosaanplant. Aan de zuidwestzijde van het terrein een perceel stobbehout. In het noordwesten van het gebied twee lanen: de beukenlaan sluit aan bij de structuur in het landschap, de eikenlaan is een jongere toevoeging.

Waardering

De historische bos-, park- en tuinaanleg rondom de Julia Jan Wouters Stichting, aangelegd in het eind van de 18de eeuw en in het begin van de 19de eeuw bij het vm. buiten Veenwijk, is van algemeen cultuurhistorisch belang:

- vanwege de redelijke mate van belang als uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling, te weten het oprichten van een buitenplaats c.a. nabij Oranjewoud,
- als essentieel onderdeel van het buiten Veenwijk, thans de Julia Jan Wouters Stichting,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegevens voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de hoge mate van belang als onderdeel van een complex dat onderdeel uitmaakt van een groter geheel dat cultuurhistorisch van nationaal belang is, te weten het gebied met de buitenplaatsen c.a. Oranjewoud-Oudeschoot,
- vanwege de structurele en visuele gaafheid van de landschappelijke omgeving en de samenstellende onderdelen van het complex,
- vanwege de redelijke mate van gaafheid van de hoofdstructuur en onderdelen ervan,
- vanwege het materiaalgebruik en de ornamentiek van de contemporaine tuindecoratie.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument